

HÄGRINGAR OCH ANDRA LUFTFENOMEN

Speciellt vid kustbandet men även inomlands vid större sjöar och slätter kan man få se att stenar, holmar, grund, farkoster m.m. vid vissa tillfällen tyckas ligga högre upp i luften än vanligt och liksom träda närmare, rättvänt eller upp och ned.

Detta fenomen uppstår genom ljusets brytning och reflexion i luften. Ändras luftens täthet, förändras också dess förmåga att bryta en ljusstråle, som går igenom densamma. På havet men även på insjöar och sumpiga marker inträffar ibland, att de lägsta luftlagren genom beröring med vattnet äro betydligt avkylda och sålunda starkt förtätade i jämförelse med den övre luften. Härigenom uppstår en ljusbrytning, som bildar en spegling uppåt, d.v.s. horisonten eller föremål långt borta synas sväva mitt emellan himmel och jord, ibland upp och ned. Ibland förekomma även rörliga bilder. Sådana uppstå, om olika täta luftlager omlagras, så att spegelbilderna ideligen ändra form. Alltefter åskådarens fantasi kunna de sedan giva intryck av olika ting.

I vidare mening kan till dylika luftfenomen även räknas värmedallringar, regnbåge, mångård, bisol, norrsken m.m. Följande frågelista vill få fram beskrivningar på hägringar och liknande luftfenomen, alltså hur de visat sig, när och i vilken väderlek, vilka verb, som på olika håll använts för att beskriva dessa fenomen samt om man ansett det vara tecken på väderleksombyte eller kommande händelser och vidare hur gemene man förklarar detta fenomen och om någon folktro knyter sig därtill.

Allmän beskrivning

Beskriv en hägring eller liknande luftfenomen, som Ni själv sett! Vid vilken tid på året och dygnet iakttog Ni detta? Hurudan var väderleken? Väckte detta fenomen uppseende och sensation eller tog man det som en relativt vanlig företeelse?

Terminologi

Vilket verb använder man för att beskriva en dylik hägring? T.ex. skulla, skylla, skullna, skulma, skygga, haja, hajra, hackla upp, båda, vasa, bygga, gillra, stå på gallror eller andra? Användes ordet hägra i dialekten? Har ordet där den ovan anförda betydelse-

sen eller hänför den sig till någon annan företeelse, t.ex. mer eller mindre övernaturliga syner?

Känner Ni till ord såsom skulvur, skylling, uppstjälpta föremål, smörland, vädersol, väderkarl, vädergalla, mångård, våroxe, vårbock, hagakäring, öln, alvahare, täunflacku, vårbragder, skemmlysning, låtersken, lisa, nolljus, selleblek, skybråna? Beskriv noga vad Ni menar med de olika uttrycken! Känner Ni till benämningar på andra liknande ljusfenomen?

Tecken på väderleksombyte och kommande händelser

Ansåg man att hägringar och liknande ljusfenomen voro tecken på att väderleken skulle förändras? Beskriv i så fall närmare!

Har man ansett att hägringar voro varsel för kommande händelser? T.ex. förebud för krig och andra olyckor?

Förklaring och tro

Vilken är den folkliga förklaringen på hägring och liknande fenomen? Troddes havsfrun eller vittra ha något att göra med hägringen? På vilket sätt? Om det finns sägner och berättelser härom, så återgiv dem noga! Finnas förklaringar till andra liknande fenomen?